

На основу члана 88 тачке 2 Устава Републике Црне Горе, доносим

Указ о проглашењу Закона о енергетици

Проглашава се Закон о енергетици, који је донијела Скупштина Републике Црне Горе на другој сједници првог редовног засиједања у 2003. години, дана 25. јуна 2003. године.

Број 01-330/2

Подгорица, 26. јун 2003. године

Предсједник Републике Црне Горе,

Филип Вујановић, с.р.

Закон о енергетици

Закон је објављен у "Службеном листу РЦГ", бр. 39/2003 од 30.6.2003. године.

ПОГЛАВЉЕ I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Обим и циљеви

Члан 1

(1) Овим законом уређују се основна начела за имплементацију енергетске политике и стратегије, оквир за сектор енергетике, надлежност Владе Републике Црне Горе у сектору енергетике, као и оснивање, улога и одговорност регулаторног тијела у погледу имплементације овог закона.

(2) Закон уређује сљедеће дјелатности у енергетском сектору:

- 1) производњу, пренос, дистрибуцију и снабдијевање електричном енергијом на тржишту и/или као јавне услуге;
- 2) организацију и функционисање тржишта електричне енергије;
- 3) производњу и тржиште угља за потребе производње електричне енергије;
- 4) транспорт, дистрибуцију, складиштење, трговину на велико и мало и снабдијевање нафтним производима и гасом.

(3) Дјелатности у енергетском сектору су дјелатности од јавног интереса.

(4) Овај закон се не примјењује на дјелатности које се односе на експлоатацију угља, истраживање гаса или нафте, развој, производњу или рафинисање сирове нафте или гаса.

(5) Циљеви овог закона су да обезбиједи сигурну, безбједну, поуздану количину и квалитетно снабдијевање енергијом по реалним цијенама, узимајући у обзир:

- 1) ефикасно и економично коришћење природних ресурса које задовољава потребе државе;
- 2) заштиту животне средине;
- 3) ефикасно коришћење енергије;
- 4) унапређење конкуренције на тржишту;
- 5) заштиту тарифних купаца;
- 6) потребу да енергетски субјекти остваре профит на тржишту;
- 7) потребу да енергетски субјекти промовишу учешће приватног сектора;
- 8) примјену уговорних обавеза;
- 9) интеграцију активности енергетског сектора Црне Горе са активностима енергетског сектора осталих европских држава.

(6) Регулисање енергетског сектора је објективно, транспарентно и недискриминаторно и у складу са важећим међународним стандардима, укључујући Европску енергетску повељу и одредбе Европске Уније из области енергетике.

Значење израза

Члан 2

Изрази употребљени у овом закону имају сљедећа значења:

1) **цијена са прекидом** означава цијену која је унапријед договорена између енергетског објекта и купаца по уговору, а која узима у обзир прекиде у снабдијевању електричном енергијом;

2) **директни вод** означава електрични вод који директно повезује произвођача са купцем и комплементаран је са преносним и дистрибутивним мрежама;

3) **диспечинг** означава управљање токовима електричне енергије у систему, узимајући у обзир размјену са другим системима и избор јединица за производњу према економском првенству;

4) **дистрибуција** означава преношење електричне енергије кроз одговарајуће дистрибутивне мреже, ради испоруке купцима;

5) **економско првенство** је врста диспечинга у којем оператор преноса одабира прво најнижи маргинални трошак за расположиву производњу електричне енергије, након чега слиједи одабир скупље производње и даље у растућем редоследу;

6) **енергетски биланс** обухвата:

- производњу примарне, секундарне и свих облика трансформисане енергије до финалне;

- набавку свих облика енергије;

- снабдијевање енергијом за утврђени временски период;

7) **енергетски сектор** означава дјелатности које укључују производњу, пренос, дистрибуцију и снабдијевање електричном енергијом, пласман, трговину, складиштење или снабдијевање нафтом, нафтним производима или гасом;

8) **енергетски субјекат** је свако правно лице које обавља дјелатности регулисане овим законом које се односе на електричну енергију;

9) **функционално раздвајање** означава структурно раздвајање енергетских дјелатности унутар интегрисаног енергетског субјекта које обухвата: раздвајање рачуна, раздвајање управљања и раздвајање информација;

10) **гас** означава: природни гас и прерађевине од природног гаса, сирове нафте или угља за пренос у гасовитом стању;

11) **интегрисани електроенергетски субјекат** означава вертикално или хоризонтално интегрисани субјекат;

12) **јавне услуге** су услуге енергетских субјеката којима се омогућава сигурност, укључујући сигурност снабдијевања, редовност, квалитет и цијену испоруке, као и заштита животне средине;

13) **купац по уговору** је физичко или правно лице које прима или преузима енергију у складу са велепродајним или малопродајним уговором, изузев оператора преноса или оператора тржишта;

14) **лиценца** означава документ који доноси Регулаторна агенција за енергетику којим се утврђује правним лицима из земље или правним лицима из иностранства да обављају дјелатност у складу са овим законом;

15) **мале електране** означавају електране снаге до 10 MW;

16) **министарство** означава министарство надлежно за послове енергетике;

17) **мрежа** означава систем повезаних водова, уређаја, постројења, инсталација и уређаја за мјерење енергије намијењених за пренос или дистрибуцију електричне енергије или гаса од произвођача до крајњег купца;

18) **нафта** означава течни угљоводоник или спој угљоводоника и једињења;

19) **нафтни производи** означавају производе који се добијају из сирове нафте;

20) **наслијеђени трошкови** су обавезе и трошкови настали прије ступања на снагу овог закона;

21) **обновљиви енергетски извори** означавају обновљиве нефосилне изворе енергије, укључујући нарочито: хидро енергију, енергију вјетра, соларну енергију, геотермалну, енергију таласа, плиме, енергију биомасе, гас из талога, гас добијен из постројења за прераду отпадних вода и биогаз;

22) **оператор дистрибуције** означава енергетски субјект, правно или функционално раздвојен и одговоран за коришћење, поузданост, управљање, одржавање и развој дистрибутивне мреже;

23) **оператор преноса** означава енергетски субјект који је правно или функционално раздвојен и одговоран за коришћење, поузданост, одржавање, управљање и развој преносне мреже, диспечинг, усклађивање производње и потрошње, резерве, временско усклађивање понуде и тражње;

24) **оператор тржишта** означава енергетски субјект који је правно или функционално раздвојен и одговоран је за организацију и администрирање пословима промета електричне

енергије и обрачунавање плаћања између произвођача, дистрибутера, испоручиоца и купаца по уговору;

25) **општи акти** означавају прописе које доноси Регулаторна агенција за енергетику у складу са овим законом;

26) **овлашћење** означава дозволу коју издаје Агенција за изградњу нових или реконструкцију постојећих производних капацитета и ново повезивање са другим системима;

27) **помоћне услуге** су услуге неопходне за рад преносне и дистрибутивне мреже које обухватају испоруку реактивне електричне енергије, регулисање фреквенције и напона, обртне резерве, хладне резерве, могућности старта након испада система и покретања резервног система, као и регулисање осцилација у оптерећењу;

28) **правно раздвајање** подразумева да су дјелатности које се обављају унутар интегрисаног енергетског субјекта правно раздвојене, тако да сваки нови енергетски субјекат постаје посебно правно лице и послује независно од осталих енергетских субјеката;

29) **пренос** означава преношење електричне енергије или гаса путем преносне мреже до дистрибутивне мреже или до инсталација тарифних купаца који су директно прикључени на преносну мрежу или до друге преносне мреже;

30) **прикључак** означава једну или више тачака спајања између имаоца лиценци или између мрежа са објектима који су у власништву купца по уговору или спајање између мреже и друге мреже на различитом напонском нивоу или под различитим притиском;

31) **приступ мрежи** означава право произвођача или купца по уговору да користи преносну мрежу и дистрибутивну мрежу у складу са условима прописаним актима Регулаторне агенције за енергетику;

32) **привремена лиценца** означава лиценцу која се издаје постојећим енергетским субјектима која им омогућава рад док се не изда дугорочна лиценца или до одређеног датума којег одреди Регулаторна агенција за енергетику;

33) **произвођач за сопствене потребе** означава физичко или правно лице које производи електричну енергију претежно за сопствене потребе;

34) **производња** означава физички или хемијски процес трансформације горива и енергије обновљивих енергетских извора у електричну енергију, топлотну енергију и друге облике енергије;

35) **произвођач** означава енергетског субјекта који производи електричну енергију за продају;

36) **произвођач угља** означава субјекат који производи угаљ за производњу електричне енергије;

37) **регулаторна агенција за енергетику** означава тијело основано у складу са овим законом за регулисање енергетског сектора Црне Горе;

38) **сигурност снабдијевања** означава техничку безбједност, као и обезбјеђивање адекватне количине енергије која задовољава потребе тарифних купаца;

39) **складиште гаса** означава складиштење течног природног гаса и течног нафтног гаса;

40) **снабдијевање** означава испоруку и продају, укључујући и препродају електричне енергије тарифним купцима;

41) **снабдјевач** означава правно лице које се бави испоруком и/или продајом, као и препродајом енергије тарифним купцима;

42) **тарифа** означава цијену електричне енергије за производњу, пренос, дистрибуцију и снабдијевање електричном енергијом и гасом за тарифне купце;

43) **тарифни купац** означава свако физичко или правно лице којем енергетски субјекат испоручује енергију за сопствене потребе;

44) **транзит** означава пренос електричне енергије преко територије Црне Горе, при чему је та електрична енергија поријеклом из друге земље, а намијењена је трећој земљи или се враћа у земљу поријекла;

45) **трошкови за заштиту животне средине** означавају трошкове које енергетски субјекат треба да сноси да би испоштовао све важеће законе и прописе за заштиту животне средине, а које ће Агенција узети у обзир при утврђивању тарифа;

46) **тржишна правила** означавају правила којима се регулишу рад и управљање тржиштем.

ПОГЛАВЉЕ II - НАДЛЕЖНОСТИ

Надлежност Владе Републике Црне Горе у области енергетике

Члан 3

(1) Влада Републике Црне Горе (у даљем тексту: Влада) у области енергетике:

1) утврђује и спроводи:

- националну енергетску политику и националну енергетску стратегију;
 - дугорочни и годишњи енергетски биланс и политику за њихову реализацију;
 - 2) обезбјеђује спровођење мјера за заштиту животне средине;
 - 3) промовише и олакшава:
 - инвестиције у енергетском сектору Црне Горе;
 - конкуренцију у склопу енергетског сектора Црне Горе засновану на транспарентности и недискриминаторности;
 - повезивање енергетског система Црне Горе са системима других земаља, узимајући у обзир економске трендове и енергетске потребе;
 - учешће приватног сектора у енергетском сектору;
 - 4) дефинише политику и стратегију изградње нових или реконструкцију постојећих капацитета и с тим у вези, усваја одговарајуће процедуре.
- (2) У циљу испуњавања обавеза које има у складу са овим законом и осталим важећим прописима, Влада преко министарства надлежног за послове енергетике:
- 1) реализује политику за енергетску ефикасност и очување енергетских ресурса;
 - 2) подстиче и пружа савјете о енергетској ефикасности и рационалном коришћењу енергије;
 - 3) развија и промовише подстицаје за ефикасно коришћење енергије и обновљивих енергетских извора;
 - 4) промовише већу употребу обновљивих енергетских извора у производњи на унутрашњем тржишту;
 - 5) управља средствима намијењеним за штедњу и ефикасније коришћење енергије.

Надлежност Министарства у области енергетике

Члан 4

Министарство надлежно за послове енергетике (у даљем тексту: Министарство):

- 1) припрема и предлаже националну енергетску политику, дугорочни и годишњи енергетски биланс и доставља Влади на усвајање;
- 2) извршава своје обавезе које:
 - произилазе из овог закона;
 - произилазе из међународних споразума;
 - се односе на чланство у међународним организацијама;
 - произилазе из обавеза које се односе на понуду и тражњу електричне енергије;
 - се односе на инспекцијски надзор;
- 3) препоручује и разматра:
 - потребу за прометом природног гаса, угља и нафтних производа са сусједним земљама;
 - могућности коришћења расположивих домаћих енергетских ресурса;
- 4) промовише:
 - употребу нових технологија које се односе на енергију;
 - учешће приватног сектора у енергетском сектору Црне Горе и приватизацију енергетских субјеката или дјелова који су у државном власништву;
 - коришћење обновљивих енергетских извора.

ПОГЛАВЉЕ III - ЕНЕРГЕТСКИ БИЛАНС

Енергетски биланс

Члан 5

- (1) Енергетски биланс се састоји од:
- 1) Биланса електричне енергије, којим се утврђују:
 - процјена потрошње електричне енергије;
 - могућности производње и набавке електричне енергије;
 - размјена, укључујући и транзит електричне енергије с другим електроенергетским системима;
 - потребно одржавање електроенергетских објеката;
 - друга питања од значаја за функционисање електроенергетског система;
 - 1) Биланса угља, којим се утврђују:
 - процјена потрошње;
 - могућности производње угља;
 - употреба угља за производњу електричне енергије, индустријску и широку потрошњу;
 - испорука угља ван Црне Горе;
 - друга питања од значаја за остварење биланса угља;
 - 3) Биланса нафте, нафтних деривата и гаса, којим се утврђују:

- процјена потрошње нафте, нафтних деривата и природног гаса;
- могућности производње и набавке нафте, нафтних деривата и гаса;
- употреба нафте, нафтних деривата и природног гаса.

(2) Енергетски субјекти дужни су да припреме и доставе Министарству одговарајуће енергетске билансе, најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину.

(3) Годишњи енергетски биланс доноси Влада, најкасније до 1. децембра текуће године за наредну годину.

(4) У складу са постојећим уговорним обавезама сви енергетски субјекти и купци енергије по уговору дужни су да своје билансе ускладе са енергетским билансом Црне Горе најкасније до 31. децембра године у којој се биланс усваја.

ПОГЛАВЉЕ IV - РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ

Оснивање и циљеви

Члан 6

(1) Оснива се Регулаторна агенција за енергетику, као самостална и функционално независна и непрофитна организација која врши јавна овлашћења у складу са овим законом. Агенција има својство правног лица и уписује се у одговарајући регистар код надлежног органа.

(2) Агенција послује под називом Регулаторна агенција за енергетику (у даљем тексту: Агенција). Сједиште Агенције је у Подгорици.

(3) Циљеви Агенције су да обезбиједи:

1) да су принципи, политика и програми које утврђује и објављује Влада имплементирани и примијењени на основу принципа објективности, транспарентности и недискриминаторности;

2) поуздану, безбједну и еколошки адекватну испоруку енергије тарифним купцима у Црној Гори по праведним цијенама;

3) да енергетски субјекти који обезбјеђују енергију могу покрити своје трошкове по одређеној стопи поврата на своје инвестиције;

4) усклађивање интереса купаца и енергетских субјеката;

5) да енергетски субјекти промовишу очување стабилности, способности и ефикасности;

6) обављање других послова, у складу са овим законом.

(4) Органи Агенције су:

1) Одбор Агенције (у даљем тексту: Одбор);

2) директор Агенције.

(5) Агенција доноси Статут, на који сагласност даје Влада.

Састав

Члан 7

(1) Одбор се састоји од три члана, који већином гласова доноси одлуке из надлежности Агенције, у складу са овим законом и општим актима.

(2) Статутом се нарочито уређују:

1) права и дужности Одбора и избор предсједавајућег;

2) унутрашња организација Агенције;

3) поступак избора Одбора и директора.

(3) Директор и замјеник директора, при првом избору, именују се најкасније у року од деведесет дана од дана ступања на снагу овог закона.

(4) Директор представља и заступа Агенцију у складу са законом и Статутом Агенције.

(5) За радно мјесто члана Одбора, директора и замјеника директора расписује се конкурс, а за запослене оглас у средствима јавног информисања у трајању од најмање тридесет дана за конкурс, а најмање осам дана за оглас. Конкурс, приликом првог именовања, односно избора расписује Министарство.

(6) Чланови Одбора, директор, замјеник директора и запослени права и обавезе из радног односа остварују у складу са прописима о радним односима.

Комисија за одабир кандидата

Члан 8

(1) У складу са условима прописаним овим законом, Влада формира комисију за одабир кандидата за избор чланова Одбора (у даљем тексту: Комисија). Комисија предлаже кандидате за директора и замјеника директора при првом избору.

(2) Комисија се састоји од представника које именују:

- Влада Црне Горе - једног представника;

- Црногорска академија наука и умјетности - једног представника;

- Универзитет Црне Горе - два представника, од којих је један представник Електротехничког факултета;

- Привредна комора Црне Горе - једног представника;

(3) Именовани представници Комисије не могу бити:

- државни службеници или лица именована од стране Владе, изузев у случају из става 2 ал. 1 и 3;

- лица у радном односу или под уговором о дјелу код било ког енергетског субјекта у Црној Гори.

(4) Чланови Комисије именују се најкасније у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона. Састав Комисије објављује се у "Службеном листу Републике Црне Горе".

(5) Одлуке Комисије доносе се већином гласова.

(6) Комисија, у року од 15 дана од дана истека конкурса из члана 7 става 5 овог закона, доставља Влади на усвајање сљедеће предлоге за чланове Одбора:

а) три основна кандидата,

б) остале кандидате који испуњавају услове конкурса за радно мјесто рангиране од стране Комисије.

(7) Влада бира три кандидата за чланове Одбора из предлога Комисије.

(8) Уколико Влада не изабере три члана Одбора са листе основних кандидата наведених у ставу 6 тачка а), Влада врши избор преосталих кандидата за Одбор са листе наведене у ставу 6 тачка б), пратећи предложено рангирање са листе.

(9) Влада подноси Скупштини Републике Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина) предлог за избор чланова Одбора.

(10) Одлука Скупштине о избору чланова Одбора објављује се у "Службеном листу Републике Црне Горе".

(11) Комисија доставља Влади предлог листе кандидата за радна мјеста директора и замјеника директора Агенције, при првом избору:

а) по једног кандидата за радно мјесто наведено овим ставом,

б) остале кандидате који испуњавају услове конкурса за радна мјеста директора и замјеника директора, рангиране од стране Комисије.

(12) Влада именује једног кандидата за обављање функције директора при првом избору и једног кандидата за обављање функције замјеника директора при првом избору, са листе кандидата наведене у условима из става 11 овог члана.

(13) Уколико Влада не изабере једног кандидата за обављање функције директора и једног кандидата за обављање функције замјеника директора са листе основних кандидата наведених у ставу 11 тачка а), Влада именује директора и замјеника директора при првом избору са листе кандидата наведене у ставу 11 тачка б), пратећи предложено рангирање са листе.

(14) Одлука Владе о именовању директора и замјеника директора Агенције, при првом избору, објављује се у "Службеном листу Републике Црне Горе".

(15) Одбор Агенције, уз претходну сагласност Владе, у складу са одредбама овог закона, бира директора и замјеника директора. Одлука о избору директора и замјеника директора објављује се у "Службеном листу Републике Црне Горе".

Мандати

Члан 9

(1) Мандат чланова Одбора Агенције траје четири године, с тим што се трајање мандата може продужити највише за још четири године.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, приликом првог избора, мандати чланова Одбора су следећи:

- један члан бира се на четири године;

- један члан бира се на три године;

- један члан бира се на двије године.

(3) Члановима првог састава Одбора трајање мандата утврђује се жријемом који ће се обавити у присуству предсједника Скупштине, или лица које он овласти.

(4) Мандат директора и замјеника директора при првом избору је четири године.

(5) Директор и замјеник директора не могу бити именовани на више од два четворогодишња мандата.

Услови за обављање послова

Члан 10

(1) Кандидати за радно мјесто члана Одбора, директора и замјеника директора морају испуњавати сљедеће услове:

1) за члана Одбора: држављанин Црне Горе са пребивалиштем у Црној Гори; висока стручна спрема из области техничких наука, права или економије; најмање седам година радног искуства у струци; да не подлијеже ограничењима из члана 15 овог закона;

2) за директора: држављанин Црне Горе са пребивалиштем у Црној Гори; висока стручна спрема из области техничких наука, права или економије; најмање пет година радног искуства у струци; искуство на руководећим пословима; да не подлијеже ограничењима из члана 15 овог закона;

3) за замјеника директора: држављанин Црне Горе са пребивалиштем у Црној Гори; висока стручна спрема из области техничких наука, права или економије; најмање три године радног искуства у струци; искуство на руководећим пословима; да не подлијеже ограничењима из члана 15 овог закона.

(2) Чланови Одбора, директор или замјеник директора не могу бити истовремено:

- посланици у Скупштини;
- одборници у скупштини општине или града;
- изабрана, постављена и именована лица у Влади.

(3) За члана Одбора, директора или замјеника директора не може бити изабрано лице уколико:

- је осуђивано на казну затвора у трајању преко шест мјесеци;
- је банкротирало или је инсолвентно;
- има лични интерес, интерес преко брачног друга или директан породични интерес до трећег наследног реда везан за лиценцу која се издаје на основу одредаба овог закона;
- има значајан интерес или је већински акционар, члан органа управљања, у радном односу или под уговором о дјелу код лица које има правни интерес у било којем енергетском субјекту.

Престанак функције

Члан 11

(1) Члан Одбора, директор и замјеник директора могу бити разријешени, односно смијењени са функције прије истека мандата од стране тијела које их је изабрало, односно именовало, уколико је:

- 1) у немогућности да извршава своје обавезе у периоду дужем од три мјесеца;
- 2) престао да има пребивалиште у Црној Гори;
- 3) дао нетачне податке о својим квалификацијама;
- 4) осуђен за кривично дјело за које је прописана казна затвора;
- 5) поднио оставку у писаној форми;
- 6) утврђен сукоб интереса;
- 7) био неоправдано одсутан са састанака Агенције више од три пута узастопно;
- 8) због непридржавања кодекса понашања био искључен или суспендован са дужности;
- 9) дао нетачну финансијску изјаву која се односи на члан 15 став 1 овог закона.

(2) У случају да члан Одбора поднесе оставку или жели да напусти мјесто председавајућег, нови председавајући се именује у складу са Статутом Агенције.

Послови Агенције

Члан 12

(1) Агенција врши надзор над радом и пословањем енергетских субјеката и има право да тражи потребне информације ради обезбјеђења извршавања обавеза из овог закона.

(2) Агенција обавља сљедеће послове:

- 1) доноси и објављује правила и прописе потребне за:
 - извршавање обавеза из овог закона;
 - извршавање и спровођење енергетске политике;
 - ревизију и одобрење свих тржишних правила, кодекса мреже, услова и рокова за прикључење и приступ мрежама;
- 2) издаје лиценце за обављање дјелатности, интерконекцију постројења енергетског сектора, мрежа и опреме за производњу, пренос, дистрибуцију, снабдијевање и продају енергије;
- 3) издаје овлашћења за изградњу нових или реконструкцију постојећих производних капацитета;
- 4) утврђује тарифе и цијене у складу са условима из овог закона и општих аката;
- 5) издаје налоге субјектима у енергетском сектору у складу са условима из овог закона и општих аката;
- 6) мијења, обуставља, опозива, надгледа, контролише и спроводи поштовање услова из лиценци издатих у складу са одредбама овог закона и осталих општих аката донесених на основу овог закона;

- 7) утврђује и врши измјену правила и прописа:
- који дефинишу структуру енергетског тржишта;
 - за пословање тржишта;
 - за раздвајање енергетских субјеката;
 - који се односе на права и обавезе свих енергетских субјеката;
- 8) утврђује правила и прописе који се односе на:
- јавне расправе и налазе које извршава Агенција у складу са условима из овог закона и општим актима;
 - надгледање енергетских субјеката;
 - сигурност енергетских постројења, особља, људи и имовине,
 - поштовање прописа о заштити животне средине од стране енергетских субјеката;
- 9) обезбјеђује заштиту тарифних купаца која омогућава:
- правичан и недискриминаторни однос енергетских субјеката према тарифним купцима;
 - услуге високог квалитета испорука од стране енергетских субјеката;
 - утврђивање механизма који ће подстаћи учешће заинтересованих приликом израде правила која се односе на тарифне купце;
- 10) промовише конкурентско понашање у сектору енергетике, укључујући:
- праведан и недискриминаторан транзит енергије;
 - повећање извора за производњу, побољшање могућности за пренос, дистрибуцију и снабдијевање енергијом;
- 11) утврђује прописе који се односе на:
- чување пословних књига, рачуна, документације и записника енергетских субјеката;
 - рјешавање спорова у складу са важећим законима, правилима и прописима, споразумима и осталим међународно признатим нормама, који се јављају или укључују:
 - тарифне купце и енергетске субјекте; или
 - енергетске субјекте;
- 12) обезбјеђује, у складу са овлашћењима које има овим законом и општим актима, да су тендерске процедуре за изградњу нових производних капацитета у складу са важећим законом;
- 13) утврђује правила и прописе који се односе на транспорт, складиштење, дистрибуцију, продају и испоруку нафтних производа;
- 14) у складу са условима прописаним овим законом и осталим општим актима, објављује:
- годишње извјештаје које прописује овај закон;
 - остале извјештаје и налазе;
- 15) обезбјеђује да су информације о стању у енергетском сектору доступне јавности, осим повјерљивих информација, у складу са условима из овог закона;
- 16) ангажује експертску помоћ и консултанте у циљу помагања Агенцији у њеним активностима;
- 17) придружује се међународним удружењима у енергетском сектору.
- (3) Агенција има право да, у било које вријеме, испита, утврди и одреди величину, услов и вриједности било једног дијела или укупне имовине и средстава енергетског субјекта који пружа услуге по цијенама које регулише Агенција у складу са чланом 18 овог закона. У складу са међународним рачуноводственим стандардима, у процесу утврђивања вриједности имовине и средстава, Агенција користи процјене и основну годишњу и збирну амортизацију.
- (4) Агенција има право да врши контролу енергетских субјеката, сходно одредбама овог закона и општим актима донесеним у складу са овим законом.

Финансирање

Члан 13

(1) Влада обезбјеђује почетно финансирање потребно за оснивање Агенције, након чега се Агенција финансира путем накнада које утврђује у складу са овим законом и осталим општим актима.

(2) Агенција утврђује финансијски план за наредну годину, најкасније до 30. септембра текуће године. Агенција доставља Скупштини на усвајање, а Влади на увид, финансијски план, који је доступан за јавност, у складу са правилима које је утврдила Агенција.

(3) У складу са правилима које утврђује, Агенција објављује утврђене износе накнада за сваку годину, коју плаћају енергетски субјекти. Накнаде се одређују у циљу покривања процијењених трошкова Агенције током године.

(4) Енергетски субјекти плаћају накнаде наведене ставом 3 овог члана, које се уплаћују на рачун Агенције, која има искључив приступ средствима. У случају да се средства са рачуна, наведена овим ставом, не искористе у потпуности током фискалне године у којој су

прикупљена, Агенција ће пренијети средства у сљедећу годину, а накнаде за сљедећу годину се умањују за ту суму.

Транспарентност

Члан 14

(1) Рад Агенције је отворен за јавност, изузев у случајевима када су укључене повјерљиве информације или трговинске тајне, у складу са прописима Агенције.

(2) Рјешења и наредбе Агенција доноси у писаном облику, са свим потребним елементима и образложењем разлога за доношење.

(3) Документи, одлуке, налози и лиценце, као и записници о свим поступцима чувају се у складу са општим актима Агенције.

(4) Документа, одлуке, наредбе, лиценце и записници су доступни јавности, изузев у случајевима када је повјерљивост утврђена законом или општим актима Агенције.

Сукоб Интереса

Члан 15

(1) На дан ступања у радни однос чланови Одбора, директор и замјеник директора попуњавају изјаву о личним примањима и имовини, потврђујући да немају интереса ни у једном енергетском субјекту, а обнављају је једном годишње у току трајања мандата.

(2) Чланови Одбора, директор, замјеник директора и запослени у Агенцији, као и чланови њихових ужих породица не могу бити ни у једном субјекту у енергетском сектору:

- председници;
- руководиоци;
- чланови Одбора директора;
- имати материјалног, финансијског или другог интереса;
- већински акционари;
- већински власници;
- већински повјериоци;
- запослени;
- уговорне стране.

(3) Овим чланом се не ограничава ни један члан Одбора, директор и замјеник директора или запослени да буде корисник услуга било ког енергетског субјекта. Ниједно лице не може прихватити бесплатне услуге или услуге са попустом од било којег субјекта, већ само по цијенама и условима који се иначе примјењују на сваког другог тарифног купца или на категорију купаца по уговору у складу са овим законом или општим актима.

(4) Ниједан члан Одбора Агенције, директор, замјеник директора или запослени у Агенцији не може ступити у радни однос или прихватити било какву врсту накнаде од субјекта у енергетском сектору за вријеме мандата тог члана и у року од једне године од истека мандата или разрјешења са мјеста.

(5) Чланови одбора директора енергетског субјекта не могу бити чланови одбора директора било ког купца који купује енергију код тог енергетског субјекта. У случају да се утврди да је особа члан одбора директора купца по уговору или тарифног купца, она мора поднијети оставку на мјесто у једном или другом одбору директора.

Годишњи извјештај

Члан 16

(1) Најкасније крајем другог квартала сваке године, Агенција подноси Скупштини на усвајање годишњи извјештај за претходну годину, који је доступан за јавност и који укључује:

- 1) преглед стања енергетског сектора Црне Горе за претходну годину;
- 2) финансијски извјештај Агенције, који је потврдила међународна призната ревизорска кућа изабрана на конкурс.

(2) Финансијски извјештај из става 1 овог члана укључује обрачун:

- 1) свих накнада уплаћених Агенцији за претходну годину;
- 2) свих трошкова Агенције за претходну годину;
- 3) осталих расположивих средстава или средстава која је користила Агенција.

Рјешавање спорова

Члан 17

(1) Агенција рјешава спорове између субјеката у енергетским дјелатностима, између тарифних купаца или купаца по уговору и енергетских субјеката или између енергетских

субјеката, као и приговоре који се односе на приступ трећих лица дистрибутивном или преносном систему, у складу са правилима општег управног поступка.

(2) Агенција се стара о остваривању права тарифних купаца и енергетских субјеката, разматра и одлучује по приговорима тарифних купаца и енергетских субјеката.

(3) У поступку рјешавања из става 1 овог члана, Агенција може одредити привремене рокове почетка или настављања услуга или приступа, у складу са правилима Агенције.

(4) Стране у спору имају право да спор настао из уговорног односа у енергетском сектору ријеше посредством арбитраже.

(5) Одлуке Агенције су коначне.

(6) Против одлука Агенције може се покренути управни спор.

(7) Правно или физичко лице може поднијети тужбу:

1) против одлуке Агенције којом се одбија издавање лиценце;

2) против услова или рока утврђених лиценцом или уколико Агенција одбије да одреди тачан рок или услов у лиценци;

3) уколико Агенција одбије захтјев за продужење лиценце;

4) уколико Агенција допуни или одбије захтјев за измјену лиценце;

5) против одлуке за опозив лиценце;

6) против одлуке Агенције да изда или одбије да изда дозволу или овлашћење у складу са овим законом;

7) против одлуке арбитраже или посредовања у рјешавању спорова у складу са ставом 4 овог члана пред надлежним судом;

8) против одлуке Агенције која се односи на цијене или тарифе;

9) против сваке одлуке Агенције.

Цијене и тарифе

Члан 18

(1) Агенција утврђује тарифе у складу са сљедећим принципима:

1) цијене су: праведне; недискриминаторне; засноване на објективним критеријумима које утврђује Агенција; утврђене на транспарентан начин;

2) цијене се периодично разматрају, на основу захтјева којег енергетски субјекти достављају Агенцији у складу са правилима и процедурама које она утврђује, а захтјеви укључују:

- трошкове пословања, укључујући амортизацију, камате, пореске обавезе;

- трошкове за заштиту животне средине и заштиту тарифних купаца;

- трошкове одржавања, замјене, изградње и реконструкције постројења;

- годишњи поврат на нето износ инвестиције.

3) учинком субјеката приликом прилагођавања цијена или подстицаја;

4) цијенама прекида, цијенама прилагођавања потрошње могућностима система и осталим механизмима који имају за циљ унапређење енергетске ефикасности;

5) подстицању принципа управљања потражњом као и цијенама које укључују трошкове за заштиту животне средине и заштиту тарифних купаца;

6) коришћење сезонских цијена и цијена у зависности од времена коришћења, у складу са општим актима које утврђује Агенција;

7) на постепеном минимализовању и гдје је могуће укидању унакрсног субвенционирања група тарифних купаца, а свако директно субвенционирање тарифних купаца или купаца по уговору је обавеза Владе и не узима се у обзир при одређивању цијена;

8) обавезама из међународних споразума.

(2) Агенција одобрава тарифе које предлажу енергетски субјекти у складу са утврђеном процедуром. Енергетски субјекти подносе распоне цијена (табеле са цијенама) Агенцији на одобрење за свако сервисно подручје и сваку групу купаца по уговору. Након одобрења Агенције, уз образложење, субјекти имају право да усклађују распоне цијена (табеле са цијенама). Агенција одобрава или не одобрава захтјеве за тарифе, најкасније у року од деведесет дана након пријема истих. Агенција нема право да утврђује цијене за горива, изузимајући угаљ.

(3) Цијене за производњу, пренос, дистрибуцију и тарифа за снабдијевање регулисане су тарифним системом или нерегулисане, у зависности од тога да ли постоји организовано конкурентно тржиште. Агенција има право да ослободи субјекте од регулисаног тарифног система.

(4) У зависности од своје одлуке, Агенција има право да захтијева од субјекта да измијени тарифу која је по мишљењу Агенције неприкладна, неправедна или неоправдана и има право да измијени тарифу у складу са правилима и процедурама које је утврдила Агенција.

Лиценце

Члан 19

- (1) Агенција, у складу са својом процедуром, издаје лиценце за сљедеће дјелатности:
- 1) производњу електричне енергије, за куповину и продају, укључујући и произвођаче који су повезани на мрежу;
 - 2) пренос, дистрибуцију или снабдијевање електричном енергијом за куповину или продају трећим лицима;
 - 3) комерцијални транспорт, складиштење, дистрибуцију, продају или испоруку гаса, нафте или нафтних производа;
 - 4) оператора тржишта;
 - 5) оператора дистрибутивне мреже;
 - 6) оператора преносне мреже.
- (2) Агенција без разлога не ускраћује издавање лиценце.
- (3) Агенција може поједине енергетске субјекте ослободити од обавезе за добијање лиценце, на основу правила које утврђује Агенција.
- (4) Сваки страни или домаћи субјекат има право да поднесе захтјев за издавање лиценце Агенцији. Након што Агенција изда лиценцу, исти стиче право да пружа услуге у енергетском сектору, у складу са условима и роковима из своје лиценце.
- (5) Агенција утврђује услове за добијање лиценце засноване на сљедећим критеријима:
- 1) усклађености објеката, енергетске мреже, инсталација и опреме са техничким прописима и стандардима;
 - 2) заштити здравља и сигурности грађана;
 - 3) заштити животне средине;
 - 4) коришћењу земљишта и одређивању локације;
 - 5) коришћењу државне имовине;
 - 6) ефикасном коришћењу и штедњи електричне енергије;
 - 7) природи примарних извора;
 - 8) техничким, економским и финансијским могућностима подносиоца захтјева.
- (6) Лиценце се издају у складу са одредбама члана 14 овог закона.
- (7) Агенција издаје лиценцу на одређени временски период.
- (8) Након истека лиценце, Агенција може захтијевати од имаоца лиценце да привремено пружа услуге у складу са општим актима Агенције и најбољом међународном праксом.
- (9) У складу са овим законом и актима донесеним на основу овог закона, имаоци лиценци и везана предузећа имаоца лиценци ће дозволити Агенцији да изврши преглед њихових постројења, записника, књига и других информација, које Агенција сматра релевантним.

Измјена, суспензија и опозив лиценци

Члан 20

- (1) Агенција може, на захтјев имаоца лиценце, након обавјештења и одржане јавне расправе, извршити измјену лиценце због потреба које су проузроковане јасном и непредвиђеном промјеном околности.
- (2) Агенција има право да ослободи имаоца лиценце од обавеза из лиценце, на тачно дефинисани временски период којег одређује Агенција и то:
- 1) на захтјев имаоца лиценце;
 - 2) или уколико Агенција то сматра неопходним.
- (3) Агенција има право да опозове лиценцу:
- 1) на захтјев имаоца лиценце;
 - 2) уколико имаоц лиценце не отклони недостатке које утврди Агенција у року којег одреди Агенција;
 - 3) ако имаоц лиценце поступа противно одредбама из лиценце.
- (4) У случају привременог ослобађања од обавеза или опозива лиценце, Агенција именује правно или физичко лице да врши послове имаоца лиценце, користећи се просторијама и постројењима тог имаоца лиценце, уз одговарајућу надокнаду коју утврђује Агенција.

ПОГЛАВЉЕ V - КОНКУРЕНЦИЈА И РАЗДВАЈАЊЕ

Конкуренција

Члан 21

(1) Енергетски субјекти неће учествовати ни у једном неконкурентском понашању, укључујући, али не ограничавајући се на:

- 1) унакрсно субвенционирање;
- 2) манипулације цијенама или тржиштем;
- 3) другим трговинским дјелатностима штетним за подстицај и заштиту конкурентног тржишта.

(2) Агенција:

- 1) утврђује и спроводи ограничења која се односе на власништво;
- 2) намеће било које друго ограничење за које сматра да је неопходно за спречавање злоупотребе тржишних овлашћења у конкурентним областима енергетског сектора или штетних посљедица по тарифне купце.

(3) Агенција ће утврдити правила и прописе за:

- 1) промовисање конкуренције;
- 2) подстицање развоја тржишта и право тарифног купца да бира снабдјевача;
- 3) сузбијање и санкционисање злоупотребе тржишних овлашћења;
- 4) било којег антиконкурентног или дискриминаторног понашања.

(4) Правилима из става 3 овог члана се:

- 1) дефинишу одговарајућа тржишта у циљу спречавања злоупотребе или лоше употребе монопола или тржишног положаја;

- 2) наводе сервисна подручја на којима је број енергетских субјеката ограничен;

- 3) утврђују захтјеви за периодичним извјештавањем субјеката у енергетском сектору потребних за спровођење овог члана.

(5) Агенција утврђује процедуре поступања по жалби која омогућава заинтересованим странама да поднесу жалбу о неконкурентним активностима. Агенција има право да по сопственом нахођењу води поступак о неконкурентним активностима.

Раздвајање

Члан 22

(1) Функционално раздвајање постојећег интегрисаног електроенергетског субјекта извршиће се најкасније у року од 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. Функционално раздвајање обухвата:

- 1) раздвајање рачуна, тако да вертикално интегрисани електроенергетски субјекат мора раздвојити рачуне у интерном рачуноводству за активности које се односе на функције производње, преноса, дистрибуције и снабдијевања. Уколико субјекат обавља друге активности које се не односе на енергетику, оне се морају рачуноводствено водити одвојено као да су посебни субјекти. Вертикално интегрисани електроенергетски субјекат мора објавити одвојен биланс стања, биланс успјеха, извјештај о протоку готовине и све остале извјештаје, за сваку функцију унутар енергетског сектора у складу са Законом о рачуноводству и ревизији;

- 2) раздвајање управљања, тако да је свакодневно управљање једном енергетском дјелатношћу (функцијом) независно од комерцијалних интереса вертикално интегрисаног електроенергетског субјекта у било ком тренутку све док та функција није правно раздвојена од те друге функције. То значи да менаџери из једне функције не могу бити у одбору директора вертикално интегрисаног електроенергетског субјекта и да сви запослени треба да буду додијељени само једној функцији у енергетском субјекту;

- 3) раздвајање информација, комерцијално осјетљиве информације о пословању трећих лица које су доступне у једној дјелатности се не размјењују са осталим дјеловима вертикално интегрисаног енергетског субјекта. Овакво раздвајање се постиже примјеном интерног кодекса понашања, који морају поштовати сви запослени у једном субјекту.

(2) Правно раздвајање енергетског субјекта се може десити било када након ступања на снагу овог закона.

(3) По сопственој одлуци, Агенција има право да учини изузетке у односу на захтјеве који се односе на унакрсно власништво и раздвајање, који су дати у овом закону, за изоловане напонске мреже које нијесу повезане на високонапонски преносни систем.

ПОГЛАВЉЕ VI - ИНСПЕКЦИЈА

Инспекцијски надзор у области енергетике

Члан 23

(1) Министарство обавља послове инспекцијског надзора, преко инспектора.

(2) Инспектори су овлашћени да врше инспекцију која се односи на:

- 1) пројектовање, изградњу, одржавање, иницијално и функционално испитивање и пробни рад енергетских објеката, постројења, водова, инсталација и уређаја;

2) мјерне, заштитне и друге уређаје који су намијењени за производњу, пренос дистрибуцију и потрошњу електричне или топлотне енергије, укључујући бројила;

3) примјену техничких прописа и норми квалитета за производе и услуге који се односе на:

- испоруку електричне енергије, прекид и рестрикције у испоруци електричне или топлотне енергије;

- рационално и економично коришћење електричне енергије и друге енергије од стране субјеката у енергетском сектору;

4) парна, вреловодна, топловодна постројења, укључујући термоуљне котлове, прегријаче паре и гријаче воде, постројења и посуде под притиском:

- техничку исправност и сигурност,

- пробни рад;

5) све непокретне и покретне посуде под притиском за компримоване, течне и под притиском растворене гасове;

6) изградњу, одржавање и коришћење котловских постројења и других постројења за гријање:

- котловских постројења у термоелектранама, топланама или објектима са комбинованом електричном и топлотном енергијом;

- топланама под притиском у постројењима за производњу и пренос електричне и топлотне енергије;

- објеката за производњу и складиштење гаса и нафтних производа;

7) постројења и инсталације за производњу, пренос и дистрибуцију, осигурање да су запослени у енергетском субјекту квалификовани за:

- пројектовање;

- изградњу;

- надзор;

- обављање одржавања;

- руковање.

(3) Инспекцијски надзор се врши у складу са Законом о инспекцијском надзору.

(4) Извјештаји о инспекцијској контроли, као и остали подаци који се односе на инспекцијске активности из овог члана, достављају се, у писаној форми, правовремено:

1) контролисаним субјектима у енергетском сектору;

2) Агенцији, на њен захтјев.

ПОГЛАВЉЕ VII -ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Оквир

Члан 24

(1) Агенција, у складу са овлашћењима која су јој дата овим законом и општим актима, објављује правила за омогућавање оснивања организованог тржишта на којем се промет електричне енергије одвија преко оператора тржишта.

(2) Дјелатности у енергетском сектору ће се обављати као јавне услуге.

(3) Сви док Агенција не утврди да је формирано конкурентно тржиште електричне енергије, дјелатности производње електричне енергије и снабдијевања електричном енергијом вршиће се за потребе тарифних купаца у складу са прописима Агенције.

(4) Ако, у било ком тренутку, тарифни купац докаже да електричну енергију може да обезбиједи пословањем на конкурентном тржишту по истим или повољнијим условима, Агенција има надлежност да таквог тарифног купца ослободи регулисаног тарифног система који је утврдила Агенција.

(5) Куповина и продаја електричне енергије на тржишту електричне енергије се одвија на основу закључених билатералних уговора, осим за куповину извршену на "спот тржишту" или тржишту које је засновано на усклађивању понуде и тражње.

(6) Енергетски субјект који извршава обавезу јавне услуге има право да захтијева надокнаду за обезбјеђење наслијеђених трошкова кроз тарифе које ће утврдити Агенција.

Приступ трећих лица

Члан 25

(1) Произвођачи и снабдјевачи имају право приступа преносним и дистрибутивним мрежама на недискриминаторној и регулисаној основи, у складу са правилима и процедуром коју утврђује Агенција.

(2) Купци по уговору имају право прикључења на мрежу у складу са условима:

1) уговора за прикључење и/или

- 2) кодекса мреже и
- 3) осталим правилима које издаје Агенција.

(3) Приступ мрежама преноса и дистрибуције одбија се само на основу недостатка капацитета и одбијање је оправдано само по основу сигурности, редовности и квалитета снабдијевања. У случају недостатка капацитета, корисници преносних и дистрибутивних мрежа имају право да изврше плаћање ради неопходног побољшања система, при чему се обезбјеђује да Агенција не укључује наведена плаћања приликом обрачуна поврата на нето инвестиције енергетских субјеката.

(4) Свако физичко или правно лице којем је ускраћен приступ мрежи или које има примједбе на одлуку оператора преноса и дистрибуције има право жалбе, коју подноси Агенцији у складу са правилима и процедуром Агенције.

Права и дужности произвођача

Члан 26

(1) Најкасније у року од шест мјесеци након ступања на снагу овог закона, произвођач који пружа услуге производње на дан ступања на снагу овог закона подноси Агенцији захтјев за издавање привремене лиценце.

(2) Рок важења привремене лиценце из става 1 овог члана је 18 мјесеци. Најкасније у року од шест мјесеци прије истека привремене лиценце, сви произвођачи из става 1 овог члана подnose захтјев за издавање дугорочне лиценце у складу са правилима и процедуром коју утврђује Агенција.

(3) Произвођач је функционално раздвојен од интегрисаног електроенергетског субјекта и обавља дјелатност и управљање у складу са правилима и процедуром коју је утврдила Агенција.

(4) У складу са правилима које издаје Агенција, укључујући и тржишна правила, правила дистрибутивног оператора и правила оператора преноса, произвођачи имају право да:

1) користе оне примарне енергетске изворе које сматрају најприхватљивијим, узимајући у обзир услове из лиценце;

2) уговарају продају електричне енергије и куповину ради испуњења уговорних обавеза;

3) имају право приступа мрежама за пренос и дистрибуцију;

4) приме накнаду за испоручену електричну енергију.

(5) Произвођачи су дужни да:

1) поштују услове из своје лиценце,

2) посједују опрему за мјерење која мјери испоручену електричну енергију у мрежи;

3) поштују сва правила и прописе Агенције.

Оператор преноса

Члан 27

(1) Најкасније у року од шест мјесеци након ступања на снагу овог закона, енергетски субјекат који пружа услуге преноса на дан ступања на снагу овог закона подноси захтјев Агенцији за издавање привремене лиценце.

(2) Рок важења привремене лиценце из става 1 овог члана је 18 мјесеци. Најкасније у року од шест мјесеци прије истека привремене лиценце из става 1 овог члана, енергетски субјекат који пружа услуге преноса подноси захтјев за издавање дугорочне лиценце у складу са прописима Агенције.

(3) Оператор преноса је функционално раздвојен од интегрисаног електроенергетског субјекта и обавља дјелатност и управљање у складу са правилима и прописима које утврђује Агенција.

(4) Оператор преноса:

1) поштује услове из своје лиценце;

2) посједује опрему за мјерење токова електричне енергије у мрежи;

3) поштује правила и прописе Агенције.

(5) Оператор преноса:

1) не пружа услуге производње;

2) не учествује у промету електричном енергијом;

3) послује независно, у складу са сљедећим правилима:

- ни на који начин не учествује у структурама било којег субјекта у енергетском сектору који је директно или индиректно одговоран за дневну испоруку услуга производње, дистрибуције и снабдијевања у Црној Гори;

- има пуну контролу над укупним, као и на једном дијелу средстава неопходних за одржавање и развој мреже;

- утврђује програм за обезбјеђење својег недискриминаторног понашања, којег одобрава Агенција. Сви запослени код оператора преноса су дужни да поштују наведени програм.

(6) Оператор преноса:

- 1) одржава, модернизује, побољшава и развија преносни систем;
- 2) управља енергетским токовима у мрежи и према осталим интерконекцијским системима;
- 3) уговара доступност помоћних услуга;
- 4) оператору тржишта и свим осталим операторима система пружа услуге неопходне за обезбјеђивање:

- поузданог и ефикасног рада;
 - усклађеног развоја и рада интерконекцијских система;
 - регулисања фреквенције и снаге размјене;
- 5) координира квалитет испоручене електричне енергије са оператором тржишта и осталим системима преноса и дистрибуције;

6) врши услуге у сектору електричне енергије кроз комуникацију између:

- домаћих и међународних произвођача;
- оператора преноса;
- оператора дистрибуције;
- снабдјевача;
- тарифних купаца;

7) обезбјеђује:

- мјерење енергије;
- куповину/продају и благовремено извјештавање оператора тржишта о билансима система у реалном времену;

8) врши диспечинг производње;

9) одређује коришћења интерконекције са осталим системима;

10) по извршеној консултацији са оператором тржишта, квартално извјештава Агенцију о:

- планираним искључењима ради одржавања;
- захтјевима за ширење или измјену преносног система;
- подацима и/или осталим информацијама који приказују способност преносне мреже;
- уговорима, било закљученим или о којима се воде преговори за помоћно и резервно снабдијевање и друге помоћне услуге;

11) олакшава поравнање рачуна које извршава оператор тржишта;

12) поштује услове и рокове из своје лиценце.

(7) У складу са условима из овог закона и општим актима, оператор преноса има право да:

1) прима податке о мјерењу и остале информације неопходне за регулисање фреквенције, напона и размјену енергије од:

- произвођача;
- оператора дистрибуције;
- купаца по уговору прикључених на преносну мрежу;
- других оператора преноса;

2) добија информације од постојећих и потенцијалних корисника преносне мреже неопходне за олакшавање приступа трећим лицима преносном систему;

3) у циљу олакшавања сигурног рада преносне мреже, утврђује услове за повезивање на преносну мрежу:

- дистрибутивних мрежа;
- електрана;
- купаца по уговору директно повезаних на преносни систем.

4) у сарадњи и уз координацију са оператором тржишта, обезбјеђује помоћне услуге на ефикасан и економичан начин;

5) наплати накнаду за пружене услуге управљања и надзора, као и за прикључење на мрежу, поред накнаде за пружање услуга преноса, у складу са правилима које утврђује Агенција;

6) уђе у сваки посјед или објекат у циљу обезбјеђења одржавања и развоја преносног система.

(8) Оператор преноса не врши дискриминацију између корисника мреже или одређених група корисника мреже и не доноси одлуке у корист својих акционара или повезаних субјеката.

(9) У складу са условима из овог закона и правилима Агенције донијетим по истој основи, оператор преноса чува повјерљивост комерцијално осјетљивих информација које одређује Агенција, а које добије у току свог пословања.

(10) Поред захтјева који подноси за добијање лиценце, оператор преноса подноси кодекс мреже (grid code) Агенцији на одобрење.

(11) Кодекс мреже (grid code):

1) утврђује техничка правила за минимум техничко планских и радних захтјева за повезивање на мрежу и интерконекцију са осталим мрежама;

2) утврђује критеријуме који се односе на диспечинг, засноване на:

- економском првенству, без обзира на снабдијевање електричном енергијом базираном на уговорним обавезама;

- техничким ограничењима на мрежи;

- уравнотежењу оптерећења;

- политици Владе која се односи на сигурност снабдијевања;

- давању приоритета коришћењу домаћих извора примарне енергије који не прелазе, у било којој календарској години 15% укупне примарне енергије неопходне за производњу електричне енергије која се троши у Црној Гори;

- давању приоритета произвођачима који користе обновљиве енергетске изворе, топлоту или енергију отпада или комбиновану топлотну енергију;

- утврђивању процедура које се примјењују на рад мреже у непредвиђеним или хитним ситуацијама.

(12) Кодекс мреже (grid code) примјењује се на објективан и недискриминаторан начин.

(13) Оператор преноса има право да одбије да пружи услугу потенцијалном кориснику мреже све док Агенција истом не изда лиценцу за пружање услуга у енергетском сектору.

Оператор дистрибуције

Члан 28

(1) Најкасније у року од шест мјесеци након ступања на снагу овог закона, енергетски субјекат који пружа услуге дистрибуције на дан ступања на снагу овог закона подноси захтјев Агенцији за издавање привремене лиценце.

(2) Рок важења привремене лиценце из става 1 овог члана је 18 мјесеци. Најкасније у року од шест мјесеци прије истека привремене лиценце из става 1 овог члана, сви оператори дистрибуције подnose захтјев за издавање дугорочне лиценце у складу са прописима Агенције.

(3) Оператор дистрибуције је функционално раздвојен од интегрисаног електроенергетског субјекта у енергетском сектору и обавља дјелатност и управљање у складу са правилима и прописима које утврђује Агенција.

(4) Оператор дистрибуције: послује независно, у складу са сљедећим правилима:

1) ни на који начин не учествује у доношењу одлука које се односе на управљање било којег енергетског субјекта одговорног за дневну испоруку услуга производње, преноса и снабдијевања у Црној Гори;

2) има пуну контролу над свим, као и на једном дијелу средстава неопходних за одржавање и развој дистрибутивне мреже;

3) утврђује програм за обезбјеђење недискриминаторног понашања којег одобрава Агенција. Сви запослени код оператора дистрибуције су дужни да поштују наведени програм.

(5) Оператор дистрибуције:

1) одржава, модернизује, побољшава и развија дистрибутивну мрежу, укључујући и бројило тарифног купца;

2) у циљу задовољења потреба купаца, примјењује најбоља искуства стечена у пракси при одржавању и управљачким принципима у циљу осигурања:

- сигурности снабдијевања;

- поузданости рада дистрибутивног система;

- недискриминаторних услова за кориснике и групе корисника дистрибутивног система;

3) послује дистрибутивним системом и помоћном интерконекцијом на редовној и сталној основи;

4) развија, уводи, послује и одржава систем мјерења енергије дистрибутивне мреже;

5) у складу са важећим кодексима и осталим правилима које је утврдила Агенција, на захтјев оператора преноса, снабдјевача и оператора тржишта, извршава мјерења и преноси читавања;

6) у складу са техничким правилима и прописима, одржава опрему за повезивање произвођача и купаца која је смјештена на његовом сервисном подручју;

7) поштује рокове и услове из своје лиценце;

8) поштује кодекс мреже, тржишна правила, остала правила и прописе које је утврдила Агенција;

9) у складу са условима овог закона и правилима које је утврдила Агенција, чува повјерљивост комерцијално осјетљивих информација које прописује Агенција, а које се добијају током пословања;

- 10) квартално извјештава Агенцију о:
- билансима понуде и тражње;
- планираним искључењима у циљу одржавања;
- подацима и/или осталим информацијама које приказују одрживост дистрибутивне мреже;
- 11) снабдијева тарифне купце електричном енергијом према којима је законски обавезан да пружа услуге.

(6) У складу са условима из овог закона и општим актима, оператор дистрибуције има право да:

1) прима податке од произвођача и тарифних купаца прикључених на дистрибутивну мрежу о мјерењу електричне енергије и остале информације неопходне оператору преноса за регулисање напона и испоруку енергије;

2) уђе у сваки посјед или објекат ради уградње, надзора, промјене или замјене сваког бројила;

3) уђе у сваки посјед или објекат да би искључио испоруку електричне енергије, у случајевима када власник или станар направи прекршај из овог закона или није платио за електричну енергију у складу са својим уговорним обавезама или роковима и условима за пружање услуга;

4) уђе у сваки посјед или објекат у циљу обезбјеђења одржавања и развоја дистрибутивног система;

5) прима информације од постојећих и потенцијалних корисника дистрибутивне мреже неопходне за олакшавање приступа трећим лицима дистрибутивном систему;

6) наплати накнаде за дјелатности дистрибуције, управљања, надзора дистрибутивном мрежом и одржавања мјерних уређаја у власништву тарифних купаца, ако обавља дјелатност снабдијевања, као и накнаду за прикључење на дистрибутивну мрежу.

(7) Поред захтјева за издавање лиценце за рад, оператор дистрибуције подноси и кодекс дистрибуције Агенцији на одобрење.

(8) Дистрибутивни кодекс из става 7 овог члана односи се, али се не ограничава, на:

1) утврђивање техничких правила за минимум техничкопланских и радних захтјева за повезивање на дистрибутивну мрежу и интерконеkcију са осталим мрежама;

2) пружање података и информација оператору преноса које су му потребне за обављање рада и пословања;

3) успостављање процедура које одобрава Агенција, које се односе на функционисање мреже у ванредним или хитним ситуацијама;

4) обезбјеђивање детаља о програмима и процедурама вршења услуга које су доступне купцима по уговору и тарифним купцима;

(9) Дистрибутивни кодекс се примјењује на објективан и недискриминаторан начин.

(10) Након ступања на снагу овог закона, сва нова бројила електричне енергије уграђена на било који посјед или објекат у дистрибутивној мрежи постају власништво оператора дистрибуције.

(11) Агенција ће, посебним прописом, утврдити начин и рокове у којима ће раније уграђена бројила електричне енергије постати власништво енергетског субјекта.

Оператор тржишта

Члан 29

(1) Најкасније у року од осам мјесеци након ступања на снагу овог закона, енергетски субјекат који пружа услуге оператора преноса подноси захтјев Агенцији за издавање привремене лиценце за оператора тржишта.

(2) Рок важења привремене лиценце из става 1 овог члана је 18 мјесеци. Најкасније у року од шест мјесеци прије истека привремене лиценце, Агенција може објавити конкурс за оператора тржишта. Кандидати за оператора тржишта конкуришу за издавање дугорочне лиценце у складу са прописима Агенције.

(3) Оператор тржишта је функционално одвојен од интегрисаног електроенергетског субјекта и обавља дјелатност и управљање у складу са правилима и прописима које је утврдила Агенција.

(4) Оператор тржишта ни на који начин не учествује у доношењу одлука које се односе на управљање било којег енергетског субјекта који је директно или индиректно одговоран за дневну испоруку услуга производње, преноса и дистрибуције у Црној Гори и биће правно раздвојен, што је прије могуће, у складу са правилима и процедурама које утврђује Агенција.

(5) Најкасније у року од два мјесеца од дана након што оператор тржишта добије лиценцу, оператор тржишта подноси Агенцији на одобрење правила која утврђују:

1) правила и прописе за учеснике на тржишту електричне енергије;

- 2) оквир и распоред за стварање тржишта за снабдијевање енергијом.
- (6) Оператор тржишта је одговоран да:
- 1) води документацију, која укључује законске обавезе снабдјевача и купаца по уговору;
 - 2) утврђује правила и процедуре, дозвољавајући периодичне измјене правила за јавно надметање и остала упутства која је утврдила Агенција, да би се обезбиједило да су процедуре објективне, транспарентне и недискриминаторне;
 - 3) прима понуде за снабдијевање електричном енергијом;
 - 4) прима и управља понудама за куповину електричне енергије, а када је то потребно у складу са одлуком Агенције, и гаранције за куповину електричне енергије;
 - 5) упоређује понуде, почевши од понуде са најнижом цијеном за одређени временски период, све док се не задовољи тражња;
 - 6) установљава економски диспечерски модел и транспарентни систем процјене тражње који одобрава Агенција;
 - 7) врши одабир произвођача и снабдјевача за испоруке које су засноване на потражњи, а у складу са економским диспечерским моделом, кодексом мреже, дистрибутивним кодексом и лиценцама произвођача и снабдјевача;
 - 8) надгледа, одржава и побољшава економски диспечерски систем;
 - 9) успоставља рачуноводствени систем за трговину заснован на крајњој цијени која је постигнута, који тачно одражава финансијске активности произвођача и расположивости производних капацитета за сваки временски период;
 - 10) обавјештава учеснике на тржишту и оператора преноса о поступку поравнања и о планирању приступу мрежи који је заснован на поравнању и цијени преостале понуђене и расположиве енергије;
 - 11) координира са оператором преноса у предузимању неопходних активности за:
 - обављање економског управљања на тржишту електричне енергије;
 - осигуравање техничког управљања мрежама;
 - уговарање помоћних услуга;
 - 12) након консултација са осталим учесницима у енергетском сектору, препоручује неопходне измјене и извјештава Агенцију на полугодишњој основи о:
 - стању енергетског сектора у Црној Гори;
 - раду система тржишног приступа;
 - предложеним измјенама;
 - 13) у свим околностима, невезано са осталим одредбама из овог закона, дозвољава и олакшава директно снабдијевање и куповину електричне енергије у складу са поглављем XI овог закона.
- (7) Оператор тржишта обавља своје функције на објективан, транспарентан и недискриминаторан начин, у складу са роковима и условима из лиценце.
- (8) Све док Агенција не раздвоји функције оператора преноса и оператора тржишта, оператор преноса извршава обје ове функције, за које се прибављају посебне лиценце.

Снабдјевач

Члан 30

- (1) Снабдјевач:
- 1) поштује услове и рокове из своје лиценце;
 - 2) прима накнаду која му по закону припада;
 - 3) купује или на други начин набавља енергију потребну за снабдијевање његових купаца по уговору, у складу са процедурама за поравнање које је одобрила Агенција;
 - 4) има приступ мрежама;
 - 5) мјери испоручену електричну енергију у складу са правилима и прописима Агенције и обезбјеђује тачност мјерења и приступ опреми за мјерење;
 - 6) подстиче рационално коришћење енергије и примјењује програме за управљање потражњом;
 - 7) снабдијева тарифне купце на основу законских обавеза.
- (2) Снабдјевач има право да искључи купца због неплаћања, у року од седам дана од дана пријема обавјештења о неплаћању. Агенција утврђује процедуре за заштиту права купаца, које примјењују снабдјевачи.

Права и дужности тарифног купца

Члан 31

- (1) Тарифни купац има право:

- 1) да буде прикључен на мрежу, у складу са условима и роковима из сагласности за прикључење;
 - 2) да добија енергију у количини и по квалитету, у складу са условима и роковима из сагласности за прикључење;
 - 3) на праведне и недискриминаторне услове за испоруку енергије.
- (2) Тарифни купац је дужан да:
- 1) уредно измирује обавезе по основу пружених услуга за испоруку енергије;
 - 2) одржава у технички исправном стању инсталације и уређаје који су у његовом власништву;
 - 3) обезбиједи овлашћеним лицима приступ мјерним уређајима и инсталацијама ради читавања, контроле, уградње, замјене или оправке истих;
 - 4) спријечи прикључење других објеката са сопствених инсталација.

ПОГЛАВЉЕ VIII - ПРОИЗВОДЊА ИЗ ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ

Производња из малих хидроелектрана и алтернативних извора

Члан 32

(1) За изградњу малих хидроелектрана или електрана на алтернативним изворима потенцијални инвеститори дужни су да поднесу захтјев за овлашћење и лиценцу, у складу са овим законом. За такве пројекте Агенција успоставља поједностављене поступке и захтјеве за пријаве за овлашћење и лиценцу. Агенција дефинише услове и рокове из лиценци, који су подесни за те пројекте, а нарочито оне које обезбјеђују услугу потрошачима који нијесу повезани на мрежу.

(2) Произвођачи електричне енергије из малих хидроелектрана или електрана на алтернативним изворима, имају право приступа мрежама преноса и дистрибуције на недискриминаторној основи, у складу са захтјевима из члана 25 овог закона Агенција дефинише поједностављене поступке за остваривање таквих права, под условом да све те електране морају задовољити захтјеве прописане кодексима мреже и дистрибуције, тржишта и других прописа, као и правних захтјева у складу са овим и другим законима.

(3) У циљу извршења одговорности из члана 3 став 2 овог закона, у вези са енергетском ефикасношћу, производњом из малих хидроелектрана и алтернативних извора енергије, Министарство је дужно да:

1) обезбиједи информације јавности, у циљу олакшања развоја пројекта, које се односе, али нијесу ограничене, на:

- расположиве локације за такве пројекте;
- посебне информације о распореду потенцијалних локација погодних за коришћење соларне енергије, енергије вјетра и водотоцима за изградњу малих хидроелектрана или других обновљивих извора;
- лиценце, дозволе, овлашћења и појединости које могу бити потребне за реализацију пројекта;
- остале информације које одреди Министарство.

2) захтијева од инвеститора таквих пројеката да обезбиједи информације, које се односе, али нијесу ограничене, на:

- локацију пројекта;
- инсталирани капацитет;
- захтјев у вези са интерконекцијом;
- врсту енергента који се користи;
- субјекте који ће градити, посједовати и управљати пројектом;
- остале информације које дефинише Министарство.

3) изврши координацију са другим министарствима, укључујући и Агенцију, са циљем да:

- олакша процес пријављивања за дозволе, лиценце и овлашћења, нарочито за оне пројекте који обезбјеђују услугу за једног или више потрошача који нијесу повезани на мрежу;
- поједностави процес развоја за оне пројекте који обезбјеђују услугу за једног или више потрошача који су повезани на мрежу.

(4) Министарство ће дефинисати одговарајуће поступке за заштиту комерцијално осјетљивих или других повјерљивих информација.

(5) Електране инсталисане снаге до 10 MW засноване на обновљивим изворима имају право да продају енергију на дистрибутивној мрежи. Министарство одређује методологију, укључујући методологију цијена, за ефикасно прикључење на мрежу.

(6) Без обзира на члан 20, члан 28 или било који други члан овог закона, Агенција може модификовати лиценцу и захтијевати од имаоца лиценце да купује енергију из електрана на

обновљивим изворима, сходно ставу 5 овог члана. У том случају, трошкови такве куповине за имаоца лиценце су трошкови пословања у складу са чланом 18 овог закона и морају се укључити у тарифу имаоца лиценце за куповину.

ПОГЛАВЉЕ IX - НАФТА И ГАС

Нафтни производи и гас

Члан 33

(1) Комерцијални транспорт, складиштење, дистрибуција, продаја или снабдијевање нафтним производима и гасом се обавља у складу са роковима и условима који су прописани лиценцом коју издаје Агенција за обављање наведених дјелатности.

(2) Најкасније у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, свако лице или субјекат који се бави дјелатностима наведеним у ставу 1 овог члана дужно је да поднесе захтјев Агенцији за издавање привремене лиценце. Рок важења привремене лиценце је највише годину дана од дана издавања исте од стране Агенције. Начин, поступак и услови издавања лиценце ближе ће се уредити правилима Агенције, најкасније у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона. Правила Агенције објављују се у "Службеном листу Републике Црне Горе".

(3) У моменту издавања привремене лиценце, Агенција одређује датум до којег је имаоц лиценце дужан да поднесе захтјев за издавање дугорочне лиценце. Рок важења дугорочне лиценце биће период од неколико година о којем ће одлучити Агенција.

(4) Услови и рокови сваке привремене или дугорочне лиценце укључују питања као што су захтјеви за поштовање:

- 1) важећих безбједоносних стандарда;
- 2) важећих закона и прописа за заштиту животне средине;
- 3) квалитета производа и стандарда услуга прописаних овим законом или их прописује Агенција;
- 4) овог закона и општих аката на снази;
- 5) свих важећих закона, прописа, кодекса, лиценци или дозвола и осталих услова које Агенција може утврдити.

(5) Ни једно лице или субјекат не може вршити дјелатности наведене у ставу 1 овог члана без лиценце коју издаје Агенција, осим у изузетним случајевима предвиђеним чланом 19 став 3 овог закона.

ПОГЛАВЉЕ X - УГАЉ

Испорука угља за производњу електричне енергије

Члан 34

Угаљ потребан за производњу електричне енергије у Црној Гори се обезбјеђује закључивањем уговора за испоруку угља. Уговори за испоруку угља закључени између произвођача електричне енергије и произвођача угља укључују:

- 1) цијену, квалитет и количину угља који се испоручује;
- 2) захтјеве утврђене енергетским билансом;
- 3) неопходност за складиштењем залиха угља у количини довољној да обезбједи несметан рад термоелектране од најмање петнаест дана;
- 4) процедуре које утврђује Агенција за обавјештавање тарифних купаца у случају планираних или непланираних застоја у испоруци угља или смањења утврђених количина за испоруку договорену уговором за испоруку угља;
- 5) остале критеријуме које, с времена на вријеме, може одредити Агенција.

Цијене угља

Члан 35

(1) Цијене угља за производњу електричне енергије се утврђују у складу са правилима које одређује Агенција за период који није дужи од пет година након ступања на снагу овог закона. Утврђивању такве цијене претходи одговарајућа експертиза реномиране организације.

(2) Правила Агенције наведена ставом 1 овог члана заснивају се на:

- 1) праведним, недискриминаторним и транспарентним цијенама за произвођаче угља и тарифне купце електричне енергије;
- 2) подстицајима за смањење будућих трошкова;
- 3) информацијама које обезбјеђују произвођачи угља, а које се односе на оправдане трошкове пословања и укључују:
 - порезе;
 - амортизацију;

- остале критеријуме који се односе на трошкове које је одобрила Агенција;
4) подстицању инвестиција за побољшавање производње угља;
5) побољшању ефикасности и смањењу трошкова производње угља за дужи временски период.

(3) Агенција узима у обзир цијену испорученог угља за производњу електричне енергије као оправдани трошак приликом утврђивања тарифа за електричну енергију.

(4) Током периода наведеног у ставу 1 овог члана, Агенција утврђује репере за успјешно пословање рудника, као и остварење производње угља у односу на исте.

(5) Уколико буде неопходно, Агенција има право да ангажује међународне експерте да независно изврше ревизију трошкова и потенцијалних побољшања ефикасности постројења за производњу угља.

(6) Најкасније у року од шест мјесеци прије истека периода наведеног у ставу 1 овог члана Агенција ће ангажовати реномирану организацију за оцјену извјештаја о пословању рудника. На основу овог извјештаја, Агенција ће одредити да ли је рудник конкурентан и да ли цијена угља може бити дерегулисана или да ли треба наставити са регулисањем цијена за додатни временски период којег утврђује Агенција.

(7) Агенција доставља Влади извјештај наведен у ставу 6 овог члана, који ће бити доступан за јавност.

(8) Након пријема извјештаја наведеног у ставу 6 овог члана, Влада доноси коначну одлуку о даљем статусу рудника, као и о начину формирања цијена угља.

ПОГЛАВЉЕ XI - СИГУРНОСТ СНАБДИЈЕВАЊА

Сигурност објеката

Члан 36

У циљу обезбјеђења сигурности људи, материјалних добара и животне средине, у складу са свим важећим законима, кодексима, правилима и прописима врши се изградња и одржавање:

- 1) енергетских објеката;
- 2) инсталација;
- 3) електричних водова;
- 4) цјевовода.

Заштита енергетских објеката

Члан 37

(1) У складу са споразумом у писаној форми потписаним између енергетског субјекта и власника земљишта и након плаћања одговарајуће накнаде, енергетски субјекат има право да користи предметну непокретност за изградњу, коришћење и одржавање енергетских објеката.

(2) Ако се не постигне сагласност о спорном питању из става 1 овог члана, на захтјев енергетског субјекта одлучиће надлежни орган за рјешавање имовинскоправних односа на основу поднесеног захтјева.

(3) Жалба против рјешења из става 2 овог члана не одлаже његово извршење.

(4) Изузетно од одредбе става 2 овог члана, енергетски субјекат има право да гради, користи или одржава енергетска постројења без претходног одобрења органа надлежног за рјешавање имовинскоправних односа, уколико енергетски субјекат утврди да би одлагање ове дјелатности могло:

- 1) довести у питање сигурност и квалитет снабдијевања;
- 2) довести у опасност људске животе или имовину.

(5) У случају да енергетски субјекат проузрокује било какву штету као резултат извршавања права датих овим чланом, енергетски субјект је дужан да надокнади такву штету, у складу са важећим законом.

(6) Забрањено је засађивање растиња испод или изнад енергетских објеката.

(7) Власници, односно корисници земљишта испод, изнад или поред енергетских објеката:

1) не могу ометати или спријечити сјечу накнадно израслог растиња које угрожава енергетске објекте или омета коришћење истих;

2) имају право на накнаду штете која произилази из наведене сјече.

(8) За сјечу растиња из овог члана од енергетског субјекта се:

- 1) не захтјева да добије дозволу за сјечу;
- 2) захтијева да надокнади све трошкове који су изазвани том сјечом.

(9) Ниједно физичко или правно лице не може отпочети нову изградњу у близини енергетских објеката без писане сагласности енергетског субјекта.

(10) За радове предузете у супротности са ставом 9 овог члана надлежна инспекција, у складу са законом, захтијеваће обуставу градње или рушење грађевинских објеката.

(11) Након што енергетски субјекат изда сагласност у писаној форми, енергетски објекти се могу измјестити због изградње или реконструкције другог објекта.

(12) Против акта енергетског субјекта којим се одбија издавање одобрења из става 11 овог члана оштећена страна има право да уложи жалбу Агенцији.

(13) Све трошкове настале измјештањем енергетског објекта сноси страна по чијем захтјеву се измјешта енергетски објекат.

ПОГЛАВЉЕ XII - СНАБДИЈЕВАЊЕ

Конкурентно снабдијевање

Члан 38

(1) У складу са условима из члана 24 ст. 4 и 5 овог закона, Агенција ће издавати налоге којима се омогућава конкуренција у снабдијевању.

(2) При доношењу одлуке којом се допушта конкуренција наведена у ставу 1 овог члана, Агенција узима у обзир утицај конкуренције на енергетске субјекте и тарифне купце у Црној Гори:

- 1) финансијску способност снабдјевача на основу финансијских исказа;
- 2) стратешки план снабдјевача за подручје дистрибуције;
- 3) да ли је конкуренција ефикасан регулатор цијена на таквом тржишту;
- 4) техничко стање дистрибутивне мреже да издржи конкурентско снабдијевање;
- 5) инвестиције које планирају нови учесници како би побољшали и унаприједили дистрибутивни систем и снабдијевање.

(3) Сваки квалификовани инострани или домаћи енергетски субјекат има право да поднесе захтјев Агенцији за издавање лиценце за снабдијевање купаца електричном енергијом.

(4) Добијањем лиценце за снабдијевање се не сматра да је добијен монопол или ексклузивно право.

(5) У прелазном периоду, између ступања на снагу овог закона и усвајања одлуке Агенције о одобравању конкуренције, енергетски субјекат који врши послове дистрибуције одговоран је за снабдијевање електричном енергијом.

(6) Сви снабдјевачи имају право да искључе и/или обуставе испоруку тарифним купцима због неплаћања, у року од седам дана од дана пријема обавјештења о неплаћању.

Хитне ситуације

Члан 39

(1) У случају изненадних криза на енергетском тржишту које су проузроковане вишом силом, гдје је угрожена физичка сигурност људи, инсталација или интегритет мреже, Влада и Агенција, у складу са одредбама овог закона и општим актима, имају право да уведу привремене мјере којима се:

1) ограничава снабдијевање енергијом појединих категорија купаца или географских подручја;

- 2) утврђује редосљед рестрикција;
- 3) дефинише начин коришћења енергије;
- 4) дефинише обавезна производња енергије;
- 5) остале неопходне мјере заштите.

(2) Мјере из става 1 овог члана:

1) спроводе се са циљем да се проузрокује најмања могућа сметња у функционисању тржишта;

- 2) не смију бити шире него што је потребно да се отклоне посљедице које су проузроковане;
- 3) трају најкраћи могући временски период потребан за рјешавање кризе изазване догађајем више силе.

Овлашћења

Члан 40

(1) Након ступања на снагу овог закона, осим уколико представљају изузетак, Агенција издаје овлашћења за сљедеће активности:

- 1) изградњу нових производних капацитета;
- 2) реконструкцију постојећих производних капацитета којом се исти знатно побољшава;
- 3) ново повезивање са другим системима.

(2) Процес издавања овлашћења из става 1 овог члана, је у складу са Директивом 96/92.

(3) Агенција утврђује критеријуме за издавање овлашћења из става 1 овог члана за изградњу или реконструкцију постројења сваког енергетског субјекта. Критеријуми за додјелу овлашћења укључују, без ограничења:

- 1) сигурност и безбједност енергетских система, инсталација и опреме;
- 2) заштиту животне средине;
- 3) искоришћавање земљишта и градилишта;
- 4) коришћење јавне имовине;
- 5) ефикасно коришћење енергије;
- 6) природу примарних ресурса;
- 7) техничке, економске, финансијске и радне капацитете подносиоца молбе.

(4) Лиценцирани произвођачи и купци по уговору имају право да поднесу захтјев Агенцији за овлашћење за изградњу директног вода. Овлашћење се издаје у случају да подносиоци захтјева испуњавају све законске, техничке и економске захтјеве које је утврдила Агенција.

(5) Изградња и реконструкција енергетских објеката подлијеже и посебним законима о грађењу, имовинским односима и осталим законима који регулишу ову материју.

ПОГЛАВЉЕ XIII - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Опште казне

Члан 41

(1) Новчаном казном од педесетоструког до тристоструког износа минималне зараде у Црној Гори казниће се за прекршај енергетски субјекат, ако:

- 1) не испоручи енергију у складу са закљученим уговором (чл. 24, 25, 27, 28, 29 и 30);
- 2) не поступи по налогу оператора тржишта или оператора преноса (чл. 26, 28 и 30);
- 3) постројења, објекти и инсталације за производњу, пренос и дистрибуцију енергије не испуњавају прописане техничке услове, који су услов за добијање лиценце (чл. 19, 26, 27 и 28);
- 4) неосновано обустави купцу испоруку електричне енергије (чл. 26, 27, 28, 38 и 39);
- 5) не прикључи на мрежу тарифног купца коме је издата сагласност за прикључење (чл. 28 и 31);
- 6) не испоштује обавезе из лиценце (чл. 19, 26, 27, 28, 29 и 30);
- 7) не припреми одговарајући дио енергетског биланса или га не припреми у прописаном року или ако свој биланс не усагласи са енергетским билансом Црне Горе (члан 5);

(2) За прекршај из става 1 овог члана, новчаном казном од троструког до двадесетоструког износа минималне зараде у Црној Гори, казниће се и одговорно лице у енергетском субјекту.

Члан 42

(1) Новчаном казном од десетоструког до стопедесетоструког износа минималне зараде у Црној Гори казниће се за прекршај привредно друштво или друго правно лице, ако без сагласности енергетског субјекта:

- 1) одузима, неекономично троши, преусмјерава или користи електричну енергију из производног, преносног или дистрибутивног система (члан 31);
- 2) омета коришћење постројења, уређаја, далеководна или цјевовода (члан 36);
- 3) онемогућава тачно регистровање утрошене електричне енергије (чл. 26, 27, 28, 30 и 31);
- 4) прикључује тарифне купце на мрежу (члан 31).

(2) За прекршај из става 1 овог члана новчаном казном од троструког до двадесетоструког износа минималне зараде у Црној Гори, казниће се и одговорно лице у привредном друштву, односно другом правном лицу.

(3) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и физичко лице новчаном казном од троструког до десетоструког износа минималне зараде у Црној Гори.

Члан 43

(1) Новчаном казном од десетоструког до стоструког износа минималне зараде у Црној Гори казниће се за прекршај привредно друштво или друго правно лице, ако:

- 1) онемогући технички надзор операторима преноса и дистрибуције (члан 31);
- 2) без сагласности енергетског субјекта изводи радове испод, изнад или поред енергетских објеката и постројења који ометају производњу, пренос, дистрибуцију или испоруку енергије или угрожавају сигурност људи и имовине (члан 37);
- 3) у случајевима изградње, несметаног коришћења и одржавања енергетских објеката, омета енергетском субјекту право прелаза преко земљишта (члан 37);
- 4) без претходне сагласности енергетског субјекта гради објекте или изводи грађевинске радове у близини енергетских објеката (члан 37);

(2) За прекршај из става 1 овог члана, новчаном казном од троструког до двадесетоструког износа минималне зараде у Црној Гори, казниће се и одговорно лице у привредном друштву, односно другом правном лицу.

(3) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и физичко лице новчаном казном од троструког до десетоструког износа минималне зараде у Црној Гори.

ПОГЛАВЉЕ XIV - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Прелазне одредбе

Члан 44

(1) Агенција ће, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, донијети опште акте на основу овлашћења из овог закона.

(2) До доношења општих аката на основу овлашћења из овог закона, примјењиваће се општи акти донесени на основу Закона о енергетици ("Службени лист Републике Црне Горе", бр. 16/90, 13/91 и 21/93).

(3) Чланови Одбора Агенције ће се именовати у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(4) Најкасније у року од осамнаест мјесеци након ступања на снагу овог закона, сви енергетски субјекти ће доставити Агенцији на разматрање и усвајање предлоге за тарифе који ће укључивати одвојене тарифе за сваку категорију купаца. Најкасније у року од двадесет четири мјесеца од дана ступања на снагу овог закона, Агенција ће бити у потпуности спремна да преузме одговорност утврђивања тарифа у складу са овим законом.

Члан 45

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о енергетици ("Службени лист Републике Црне Горе", бр. 16/90, 13/91 и 21/93) и Закон о утврђивању извора средстава за финансирање изградње електроенергетских објеката ("Службени лист Републике Црне Горе", бр. 22/93).

Ступање на снагу

Члан 46

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Републике Црне Горе".